LINJA-AUTOLIITTO

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Helsinki

Viite: HE 245/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

# Linja-autoliiton lausunto hallituksen esityksestä tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Pyydettynä lausuntona Linja-autoliitto lausuu seuraavaa.

Linja-autoliitto pitää lakiehdotusta epidemiatilanteen vakavuudesta huolimatta liian pitkälle menevänä ja sääntelymekanismiltaan ongelmallisena.

Hallituksen esityksen mukaan lakimuutoksella rajoitettaisiin laaja-alaisesti ja merkittävästi elinkeinovapautta linja-autoliikenteessä. Säätämisjärjestystä koskevissa perusteluissa on sinänsä kattavasti käsitelty suojattavia oikeushyviä ja perusoikeussääntelyn rajoitusedellytyksiä. Esitysluonnoksen perusteluissa on myös selvitetty linja-autoliikenteen tunnuslukuja ja joitain taloudellisia perusteita.

Perusteluissa on jossain määrin arvioitu esityksen vaikutuksia linja-autoliikenteen elinkeinovapauteen todeten, että ”ehdotuksella ei puututa perustuslaissa turvatun elinkeinovapauden ydinalueeseen”. Rajoituksilla olisi kuitenkin tosiasiallisesti hyvin merkittäviä vaikutuksia, koska juuri matkustajamäärät ovat ratkaisevia elinkeinotoiminnan kannattavuuden ja elinkeinotoiminnan jatkamisen edellytysten kannalta. Yritysten markkinakäyttäytymistä ja kilpailuparametrejä enemmälti arvioimatta on ilmeistä, että matkustajamäärien rajoitukset suhteessa kiinteisiin kustannuksiin johtavat elinkeinorajoitusten ohella myös omaisuudensuojan kannalta ongelmalliseen tilanteeseen (käyttö- ja tuottoedellytykset).

Esitettävillä rajoitusperusteilla on siten PeVL 7/2020 vp lausutun kaltaisia vaikutuksia, jolloin hallituksen esityksen käsittelyssä olisi joka tapauksessa selvitettävä perustuslakivaliokunnan lausunnossa tarkoitetun kaltainen rajoitusten kompensoiminen (vrt. PeVL 13/2020 vp).

Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi 58 e §

Liikenteenharjoittajille asetettavien toimenpidevelvoitteiden tulee olla tavoitteisiin nähden realistisia ja oikeasuhtaisia siten, että asetettavat vaatimukset perustuvat tieteelliseen tutkimukseen. Säännösehdotuksen mukaiset, yleisellä tasolla asetettavat velvoitteet ovat ylipäänsä ongelmallisia sekä niiden soveltamisen ja tulkinnan että niiden noudattamisen valvonnan kannalta. Sääntelytarkkuuden ongellisuuden takia säännöksen oikeudellisesta velvoittavuudesta huolimatta niiden merkitys voi jäädä tosiasiallisesti ohjeelliseksi.

LINJA-AUTOLIITTO

Matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi 58 f §

Säännöksessä on esitetty toimivaltaa Liikenne- ja viestintävirastolle hallintoasiana ratkaistavaksi. Virastolla on joukkoliikenteen asiantuntemusta, mutta nyt esitetyn sääntelytekniikan takia sääntely jättää laajalti avoimeksi sen, miten toimivaltaa käytettäisiin ja miten siihen sisältyvää harkintavaltaa kohdennettaisiin ja miten rajoituksia käytännössä asetettaisiin ja millaisen ehdoin. Joka tapauksessa sääntelyn osalta on eduskuntakäsittelyssä perusteltua arvioida rajoitusten kompensoiminen (edellä perustuslakivaliokunnan lausuntoihin viitaten).

Asian perusoikeusluonteen takia olisi eduskuntakäsittelyn aikana perusteltua arvioida erityisesti tämän pykälän osalta täydentävää asetustasoista sääntelyä, jolla varmistettaisiin toimivallan käytössä poliittisen vastuukatteen toteutuminen ts. soveltamiskynnyksen konkreettisempi asettaminen valtioneuvoston antamalla asetuksella. Vastaavasti viranomaisen harkintavaltaa voitaisiin vastaavalla tavalla rajata ja kohdentaa lain – sinänsä hyväksyttävän – tarkoituksen toteuttamiseksi.

Muita huomioita

Perusoikeuspunninnassa tulee myös käytännön kysymyksiä siitä, miten erilaisten asiakasryhmien liikkumisen muu turvaaminen toteutuisi. Esimerkiksi ruuhka-aikoina ja erityisten asiakasryhmien, kuten lapsien, liikkumisen turvaaminen ovat merkityksellisiä sen sijaan, että yleisellä tasolla säädettäisiin ja määrättäisiin ehdottomia matkustamisrajoituksia. Esitys matkustajamäärien rajoittamista on siksi mahdotonta toteuttaa käytännössä, ja se olisi kohtuutonta sekä matkustajille että liikenteenharjoittajille. Hallituksen esityksen valmistelun lausuntokierroksella on esitetty näistä laajaa kritiikkiä.

Liikenteen hallinnon alalla ei ole eikä varsinkaan Liikenne- ja viestintävirastolla ei ole vakuuttavaa näyttöä siitä, miten sen asettamien vaatimusten noudattamista valvottaisiin laaja-alaisesti, kattavasti ja tehokkaasti taikka varsinkaan miten nyt säädettävistä velvoitteista poikkeamisiin voitaisiin ylipäänsä konkreettisesti puuttua. Tehokkaan valvonnan puuttuessa sääntelyllä voisi olla myös tervettä ja toimivaa kilpailua vääristävää vaikutusta.

Mika Mäkilä
toimitusjohtaja